A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2009. április 23. *

A C-509/07. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Tribunale di Bergamo (Olaszország) a Bírósághoz 2007. november 21-én érkezett, 2007. október 4-i határozatával terjesztett elő az előtte

Luigi Scarpelli

és

a **NEOS Banca SpA**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: P. Jann tanácselnök (előadó), M. Ilešič, A. Tizzano, A. Borg Barthet és E. Levits bírák,

* Az eljárás nyelve: olasz.

főtanácsnok: J. Mazák,
hivatalvezető: R. Şereş tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2008. december 11-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– L. Scarpelli képviseletében F. Maffettini és G. Pozzi avvocati,

– a NEOS Banca SpA képviseletében S. Beccari avvocato,

– az olasz kormány képviseletében R. Adam, meghatalmazotti minőségben, segítője: W. Ferrante avvocato dello Stato,

– a német kormány képviseletében M. Lumma és J. Kemper, meghatalmazotti minőségben,

– a magyar kormány képviseletében Fazekas J., Somssich R. és Borvölgyi K., meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében L. Pignataro-Nolin és W. Wils, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztói hitelre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló, 1986. december 22-i 87/102/EGK tanácsi irányelv (HL 1987. L 42., 48. o., magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 326. o.) 11. cikke (2) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelem előterjesztésére az L. Scarpelli és a NEOS Banca SpA (a továbbiakban: NEOS Banca) közötti, egy soha le nem szállított gépjármű megvásárlása céljából kötött hitelszerződés végrehajtására vonatkozó jogvita keretében került sor.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

3 A 87/102 irányelv huszonegyedik preambulumbekezdése előírja:

„mivel az olyan áruk és szolgáltatások tekintetében, amelyek megszerzésére a fogyasztó hitelszerződést kötött, a fogyasztó részére az árut vagy szolgáltatást nyújtó féllel kötött szerződés által biztosított jogokon felül jogot kell biztosítani közvetlenül a hitelezővel szemben is, legalább az alábbiakban meghatározott körülmények esetében; mivel e körülmények azok, amikor a hitelező és az áruszállító vagy a szolgáltatást nyújtó között előzetes megállapodás létezik arról, hogy a fogyasztó részére kizárólag az adott hitelező nyújthat hitelt ettől a szállítótól történő áru- vagy szolgáltatás vásárlására”.

4 Az irányelv huszonötödik preambulumbekezdése kimondja:

„mivel tekintve, hogy ez az irányelv bizonyos mértékben közelíti a tagállamok fogyasztói hitelre vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseit, valamint előír egy bizonyos szintű fogyasztóvédelmet, a tagállamokat semmi sem akadályozza, hogy a Szerződés szerinti kötelezettségeik megfelelő figyelembevétele mellett a fogyasztók védelme érdekében szigorúbb intézkedéseket tartsanak fenn vagy fogadjanak el”.

5 Az említett irányelv 11. cikkének (1) és (2) bekezdése szerint:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy a hitelszerződés léte ne befolyásolja az ilyen szerződés felhasználásával megvásárolt áru vagy szolgáltatás szállítójával szemben fennálló fogyasztói jogokat olyan esetekben, amikor az áruk vagy a szolgáltatások leszállítására nem kerül sor, vagy azok más okból nem felelnek meg a szerződésnek.

(2) Amikor

a) a fogyasztó áruvásárlás vagy szolgáltatásban való részesülés céljából olyan személlyel köt hitelszerződést, aki nem azonos azok szállítójával;

és

b) a hitelező és az áruszállító vagy a szolgáltatást nyújtó között előzetes megállapodás létezik arról, hogy a fogyasztó részére kizárólag az adott hitelező nyújthat hitelt ettől a szállítótól történő áru- vagy szolgáltatás vásárlására; és

c) az a) pontban említett fogyasztó hitelét ennek az előzetesen megkötött megállapodásnak a létrejöttét követően kapja; és

d) a hitelszerződés szerinti termék vagy szolgáltatás nem, vagy csak részben kerül leszállításra, vagy az nem felel meg a szállítási szerződésnek; és

e) a fogyasztó jogorvoslattal élt a szállítóval szemben, de az nem vezetett eredményre,

a fogyasztót jogorvoslati jog illeti meg a hitelezővel szemben. A tagállamok meghatározzák, hogy e jogok milyen mértékben és milyen feltételek mellett gyakorolhatók.”

A nemzeti szabályozás

6 A 2005. szeptember 6-i 206. sz. törvényerejű rendelet (a GURI 2005. október 8-i 235. számának rendes melléklete) 42. §-a kimondja:

„Abban az esetben, ha az áruszállító vagy a szolgáltatást nyújtó nem teljesíti a szerződést, a fogyasztó a teljesítésre történő eredménytelen felszólítást követően a felvett hitel erejéig jogorvoslattal élhet a hitelezővel szemben, feltéve, hogy megállapodás létezik arról, hogy kizárólag az adott hitelező nyújthat hitelt ennek a szállítónak az ügyfelei számára. A felelősség kiterjed azokra a harmadik személyekre is, akik számára a hitelező a hitelszerződésből származó jogokat átengedte."

7 A kérdést előterjesztő bíróság azonban kifejti, hogy az olasz ítélkezési gyakorlat szerint a fogyasztó által érvényesíteni kívánt jogosultságok nem függnek a hitelező és a szállító közötti kizárólagossági megállapodás létezésétől.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

8 2003. június 20-án a vevő, L. Scarpelli, miután Audi A41900 TD típusú gépjármű megvásárlása céljából a Brioli Duilio tulajdonában álló Autobrembate társasághoz, az eladóhoz fordult, az e gépjárműre vonatkozó adásvételi szerződés aláírásával egyidejűleg aláírt egy – az eladótól származó – formanyomtatványt is, amelyben hitelért folyamodott a Finemiro SpA-hoz, amely a NEOS Banca, vagyis a hitelező jogelődje.

9 L. Scarpelli 10 000 eurót fizetett be csekken Brioli Duilio részére, és a már befizetett 10 000 euró mellé 19 130 euró kölcsönt vett fel. L. Scarpelli havi 402 eurós részletekben kezdte törleszteni az említett pénzügyi intézetnek az így felvett kölcsönt.

10 24 havi részlet, vagyis 9648 euró törlesztését és 130 euró közvetítői jutalék megfizetését követően L. Scarpelli felfüggesztette a részletek törlesztését, azon az alapon, hogy gépjárművének leszállítására mindaddig nem került sor.

11 A Finemiro SpA a fennmaradó összeg, vagyis mintegy 15 678,38 euró kamatokkal növelt összegének megfizetésére kötelező fizetési meghagyást küldött L. Scarpellinek.

12 Ezt követően az Autobrembate társaság csődöt jelentett, és az L. Scarpelli által megvásárolt gépjárművet soha nem szállították le.

13 L. Scarpelli ellentmondással élt a fizetési meghagyással szemben, arra hivatkozva, hogy nem köteles a fennmaradó részletek megfizetésére. Emellett a már befizetett részletek, vagyis 9778 euró törvényes kamatokkal növelt összegének megtérítését követelte a NEOS Bancától, valamint pénzügyi újraértékelést kért.

14 A NEOS Banca L. Scarpelli kérelmeivel szemben lépett perbe, arra hivatkozva, hogy a 87/102 irányelv 11. cikke mentesíti a felelősség alól a hitelezőt minden olyan esetben, amikor hiányzik a hitelező és a szállító közötti kizárólagossági viszony.

15 A NEOS Banca e tekintetben nemzeti és közösségi jogi rendelkezésekre hivatkozott, többek között a 2005. szeptember 6-i 206. sz. törvényerejű rendelet 42. §-ára, azt hangsúlyozva, hogy kizárólagosság nélküli hitelezés esetén a fogyasztónak a hitelezővel szembeni fellépéshez való joga kizárt, mivel e jog csupán kizárólagos hitelezési rendszer esetén áll fenn.

16 Nem vitatott, hogy a NEOS Banca és az Autobrembate társaság között nem áll fenn semmiféle kizárólagossági viszony.

17 A Tribunale di Bergamo szerint a 87/102 irányelv huszonegyedik preambulumbekezdése alapján nem egyértelmű, hogy a kizárólagossági viszony szükséges feltétele-e a fogyasztó számára szélesebb terjedelmű jogok biztosításának.

18 Ilyen körülmények között a Tribunale di Bergamo felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„A 87/102/EGK irányelv 11. cikke (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az eladó és a hitelező közötti megállapodás, amelynek alapján a hitelt kizárólag e hitelező bocsátja ezen eladó ügyfeleinek rendelkezésére, szükséges feltétele – az eladó nem teljesítése esetén – a fogyasztónak a hitelezővel szembeni perindítási jogának akkor is,

ha a fogyasztó a bíróság előtt a) kizárólag a hitelszerződés felbontásának jogára, vagy b) a felbontás jogára és a hitelezőnek fizetett összegek ebből következő visszafizettetésének jogára hivatkozik?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

19 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy szükséges-e a szállító és a hitelező közötti kizárólagossági megállapodás fennállása ahhoz, hogy a fogyasztó pert indíthasson a hitelezővel szemben az eladót terhelő kötelezettségek nem teljesítése esetén. A Tribunale di Bergamo többek között azt kérdezi, hogy e feltétel teljesülése szükséges-e a hitelszerződés felbontására irányuló kereset és a hitelezőnek már kifizetett összeg visszatérítettése iránti kereset megindításának.

20 Ami a 87/102 irányelv célkitűzéseit illeti, annak preambulumbekezdéseiből kiderül, hogy a 87/102 irányelv elfogadásának kettős célja volt: egyrészt a fogyasztói hitelek közös piacának megteremtése (harmadik, negyedik és ötödik preambulumbekezdés), másrészt az ilyen hiteleket felvevő fogyasztók védelme (hatodik, hetedik és kilencedik preambulumbekezdés) (a C-208/98. sz., Berliner Kindl Brauerei ügyben 2000. március 23-án hozott ítélet [EBHT 2000., I-1741. o.] 20. pontja, valamint a C-264/02. sz. Cofinoga-ügyben 2004. március 4-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-2157. o.] 25. pontja).

21 E tekintetben az említett irányelv 11. cikke egyrészt jogot biztosít a fogyasztó számára arra, hogy keresetet indítson a hitelező ellen az áruszállító vagy szolgáltatást nyújtó fél nem teljesítése vagy hibás teljesítése esetén, másrészt egy sor feltételhez köti e jog gyakorlását, melyek között szerepel a hitelező és a szállító közötti kizárólagossági viszony fennállása is.

22 E rendelkezést a 87/102 irányelv huszonegyedik preambulumbekezdésének fényében kell értelmezni, amely az ezen irányelv 11. cikkével bevezetett rendszerre utalva kifejezetten előírja, hogy „a fogyasztó részére […] [a] szerződés által biztosított jogokon felül jogot kell biztosítani közvetlenül a hitelezővel szemben is, legalább az alábbiakban meghatározott körülmények esetében". Ugyancsak e preambulumbekezdés szerint „e körülmények azok, amikor a hitelező és az áruszállító vagy a szolgáltatást nyújtó között előzetes megállapodás létezik arról, hogy a fogyasztó részére kizárólag az adott hitelező nyújthat hitelt ettől a szállítótól történő áru- vagy szolgáltatás vásárlására".

23 Ebből következik, hogy a 87/102 irányelv 11. cikkének (2) bekezdésében előírt jogorvoslati jog az ezen irányelv által a hitelezővel szemben a fogyasztó számára biztosított kiegészítő védelmet jelent azon felül, amely jogorvoslati jog a minden szerződéses viszonyra vonatkozó nemzeti jogszabályok alapján már megilleti őt. Következésképpen az e cikkben szereplő különböző feltételek teljesülése csupán az e kiegészítő védelem alapján indított keresetek esetén követelhető meg.

24 Ezután rá kell mutatni arra, hogy a 87/102 irányelv 11. cikkének ilyen olvasata összhangban áll az ezen irányelv által végzett harmonizáció jellegével. Az említett irányelv huszonötödik preambulumbekezdése szerint az irányelv nem akadályozza meg a tagállamokat abban, hogy a fogyasztók védelme érdekében szigorúbb intézkedéseket tartsanak fenn vagy fogadjanak el, és a fogyasztói hitelekre vonatkozóan csupán minimális szintű harmonizációt ír elő. A tagállamok tehát szabadon elfogadhatnak a fogyasztók számára kedvezőbb szabályozást is.

25 A 87/102 irányelv 11. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben a Bíróság kimondta, hogy ezen irányelv célkitűzése az, hogy biztosítsa a fogyasztók fogyasztói hitellel kapcsolatos védelmére vonatkozó minimumszabály tiszteletben tartását (a C-429/05. sz., Rampion és Godard ügyben 2007. október 4-én hozott ítélet [EBHT 2007., I-8017. o.] 47. pontja).

26 Ezt az értelmezést támasztja alá az említett irányelv 14. cikkének (1) bekezdése is, amely kötelezi a tagállamokat annak biztosítására, hogy a hitelszerződések ne térjenek el a fogyasztó hátrányára az irányelvet végrehajtó nemzeti jogszabályokban foglalt előírásoktól (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Rampion és Godard ügyben hozott ítélet 48. pontját).

27 Ráadásul a fogyasztók semmiféle befolyással nem bírnak a szállító és a hitelező közötti viszonyra, így a fogyasztó ki van szolgáltatva azon szerződéses feltételeknek, amelyekben e két vállalkozó megállapodott.

28 Emellett a hitelezők a hitelszerződés megkötésekor gyakran előre elkészített formanyomtatványokat adnak a fogyasztóknak. Következésképpen a fogyasztónak, vagyis a gyengébbik szerződő félnek általában nincs lehetősége a szöveg megváltoztatására.

29 Ennélfogva a fogyasztó hitelezővel szembeni mindenfajta jogorvoslati jogának alávetése a hitelező és a szállító közötti kizárólagossági megállapodás fennállására vonatkozó feltételnek a 87/102 irányelv célkitűzésébe ütközne, amely célkitűzés elsősorban a fogyasztó, mint a gyengébb szerződő fél védelmére irányul.

30 A fenti megfontolásokból következik, hogy a nemzeti bíróság által az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban vázolthoz hasonló helyzetben, amelyben a szerződéses viszonyokra alkalmazandó nemzeti jogi szabályozás biztosítja a fogyasztó számára azt a lehetőséget, hogy a hitelező ellen forduljon a hitelszerződés felbontása és a már kifizetett összeg visszatérítése érdekében, a 87/102 irányelv nem követeli meg, hogy az ilyen kereset a szóban forgó kizárólagossági feltételnek legyen alávetve. Ezzel szemben e feltétel teljesülése megkövetelhető más, a szerződésekre vonatkozó

nemzeti rendelkezésekben nem szereplő jogok érvényesítése céljából, mint amilyen a szóban forgó áruszállító vagy a szolgáltatást nyújtó hibájából bekövetkezett károk megtérítéséhez való jog.

31 Következésképpen az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 87/102 irányelv 11. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló esetben a szállító és a hitelező közötti megállapodás fennállása, amelynek alapján a hitelt kizárólag e hitelező bocsátja ezen szállító ügyfeleinek rendelkezésére, nem szükséges feltétele annak, hogy ezen ügyfeleket a szállító nem teljesítése esetén megillesse a hitelezővel szembeni perindítási jog, amellyel élve követelhetik a hitelszerződés felbontását és a hitelezőnek fizetett összegek ebből következő visszafizetését.

A költségekről

32 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

A fogyasztói hitelre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló, 1986. december 22-i 87/102/EGK tanácsi irányelv 11. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló esetben a szállító és a hitelező közötti megállapodás fennállása, amelynek alapján a hitelt kizárólag e hitelező bocsátja ezen szállító ügyfeleinek rendelkezésére, nem szükséges feltétele annak, hogy ezen ügyfeleket a szállító nem teljesítése esetén megillesse a hitelezővel szembeni perindítási jog,

amellyel élve követelhetik a hitelszerződés felbontását és a hitelezőnek fizetett összegek ebből következő visszatérítését.

Aláírások